

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра теорії та практики перекладу

ЗАТВЕРДЖУЄ

Перший проректор
Майя НІКОЛАЄВА

« 1 » вересня 2025 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність: В11 Філологія

Освітня кваліфікація: Доктор філософії з філології

Освітньо-наукова програма: Філологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі». Одеса: ОНУ, 2025 12 с.

Розробники: Олена МАТУЗКОВА, доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та практики перекладу.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № 1 від "28" серпня 2025р.

Завідувач кафедри О. Гринько (Ольга ГРИНЬКО)

Погоджено з гарантом ОНП «Філологія» [підпис] (Валерія НЕКЛЕСОВА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол № 1 від "28" серпня 2025р.

Голова НМК О. Григорович (Олена ГРИГОРОВИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. "____" _____ 20__р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. "____" _____ 20__р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Спеціальність: В 11 Філологія Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		12 год.	12 год.
		Практичні	
		12 год.	12 год.
		Самостійна робота	
		66 год.	66 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі" є ознайомлення аспірантів з основними положеннями сучасного перекладознавства та лінгвокультурології в її когнітивно-дискурсивній парадигмі.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни "Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі" є такі: викладення теоретико-методологічних засад сучасної лінгвокультурології та перекладознавства; аналіз ключових поняттєвих категорій «лінгвокультура» та «ідентичність»; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань і практичних навичок щодо лінгвокультурологічних проблем перекладу, порівняльний аналіз англійської та української лінгвокультур на різних рівнях; опис складників лінгвокультурної компетенції сучасного філолога і шляхів їх формування, порівняльний аналіз сучасної ідентичності українців та англіїців у лінгвокультурологічному та перекладознавчому ракурсах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування таких **компетентностей**:

а) інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

б) загальні компетентності (ЗК):

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

в) фахові компетентності (ФК):

ФК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

ФК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: теоретичні засади сучасної лінгвокультурології та перекладознавства; спеціальну термінологію в галузі лінгвокультурології і перекладознавства та вільно нею користуватися, складники лінгвокультурної компетенції сучасного філолога і шляхи їх формування.

вміти: на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища соціокультурного життя, проявляти чутливість до впливу культури та свідомості на мову певної культури, пов'язувати лінгвокультурні проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній і науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання для вирішення різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; ефективно спілкуватись і взаємодіяти в міжнародному соціокультурному просторі, зокрема й науковому; презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі; проводити лінгвокультурний та перекладацький аналіз різножанрових текстів (оригіналів і перекладів) відповідно до сучасних вимог; будувати та ефективно реалізовувати стратегії лінгвокультурного та перекладацького самовдосконалення впродовж життя.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Лінгвокультурологія у філологічному просторі XXI ст.

Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема.

Тема 2. Ключові поняття лінгвокультурології: мова, культура, ідентичність. Лінгвокультура як спряжиння мови, культури та свідомості етносу.

Тема 3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія: актуальність дослідження, визначення, типологія.

Змістовий модуль 2 Перекладознавство як складова частина теорії міжкультурної комунікації.

Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація.

Тема 5. Лінгвокультура та переклад : шляхи перетину.

Тема 6. Лінгвокультурна компетенція філолога.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	ср		л	пр	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Лінгвокультурологія у філологічному просторі ХХІ ст.												
Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема.	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 2. Ключові поняття лінгвокультурології. Лінгвокультура як спряжиння мови, культури та свідомості етносу.	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 3. Ідентичність як міждисциплінар	14	2	2			10	14	2	2			10

на лінгвокультурол огічна категорія:актуаль ність дослідження,виз начення, типологія.												
Разом за змістовим модулем 1	42	6	6			30	42	6	6			30
Змістовий модуль 2. Перекладознавство як складова частина теорії міжкультурної комунікації												
Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація.	16	2	2			12	18	2	2			12
Тема 5. Лінгвокультура та переклад.	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 6. Лінгвокультурна компетенція філолога	18	2	2			14	18	2	2			14
Разом за змістовим модулем 2	48	6	6			36	48	6	6			36
Усього годин	90	12	12			66	90	12	10			66

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	вечірня форма
1.	Тема 1. Обговорення лекції та дискусія щодо цілей, завдань, методології та терміносистеми лінгвокультурології.	2	2
2.	Тема 2. Ключові поняття лінгвокультурології. Лінгвокультура як спряжіння мови, культури та свідомості етносу. Презентація проєктів.	2	2
3.	Тема 3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія: актуальність дослідження, визначення, типологія. Обговорення лекції та дискусія.	2	2

4.	Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація. Презентація та обговорення проєктів.	2	2
5.	Тема 5. Лінгвокультура та переклад. Презентація портфоліо.	2	2
6	Тема 6. Лінгвокультурна компетенція філолога. Обговорення виконаних завдань.	2	2
	Разом	10	10

Теми презентацій

Культура як ключова категорія лінгвокультурології;
 Мова та культура як ключові поняття лінгвокультурології;
 Лінгвокультурема як ключова одиниця лінгвокультурології;
 Методологія лінгвокультурологічних досліджень;
 Методологія сучасного перекладознавства;
 Комунікація та переклад;
 Перекладознавство серед інших галузей мовознавства;
 Особливості перекладу ключових лінгвокультурем
 (британська та українська лінгвокультури).

Теми рефератів

Проблематика визначення професійної компетенції;
 Професійна компетенція перекладача та лінгвокультура.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	вечірня форма
1.	Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві XXI століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема. На самостійну роботу вноситься ознайомлення з основною та додатковою літературою.	10	10
2.	Тема 2. Ключові поняття лінгвокультурології. Лінгвокультура як спряжиння мови, культури та свідомості етносу. На самостійну роботу вноситься ознайомлення з додатковою літературою.	10	10
3.	Тема 3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія: актуальність дослідження, визначення, типологія. На самостійну роботу вноситься підготовка портфоліо за темою.	10	10
4.	Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація. На самостійну роботу вноситься ознайомлення з основною та додатковою літературою.	12	12

5.	Тема 5. Лінгвокультура та переклад. На самостійну роботу вноситься підготовка презентацій за темою.	10	10
6.	Тема 6. Лінгвокультурна компетенція філолога На самостійну роботу вноситься ознайомлення з додатковою літературою та підготовка рефератів за темою.	14	14
	Разом	66	66

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Дотично до теми (та/або компетентності, результати навчання, що формуються)
Платформа Future Learn Introduction to Intercultural Studies: Language and Culture https://www.futurelearn.com/courses/intercultural-studies-language-culture	Самостійна робота, 3М I, тема №1.

Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

9. Методи навчання

Словесні: лекція, пояснення, бесіда.

Наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів самостійної роботи.

Практичні: постановка й обговорення проблемних питань, робота з основною і додатковою літературою, робота в мережі Інтернет, дискусія.

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методами поточного та періодичного контролю є усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання доповідей (презентацій, рефератів), тестування.

Форма підсумкового контролю – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Визначення	
90–100	A	зараховано	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї.
85–89	B		Здобувач достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C		Здобувач припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D		Здобувач припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E		Здобувач припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного / періодичного контролю

1. Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: методологія та терміносистема.
2. Лінгвокультура як ключове поняття лінгвокультурології.
3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія.
4. Культурна та лінгвокультурна ідентичності.
5. Лінгвокультура та переклад у сучасному парадигмальному просторі.
6. Шляхи формування лінгвокультурної компетенції філолога.
7. Лінгвокультура як спряжіння мови, культури та свідомості. Приклади.
8. Лінгвокультурема та соціокультурна конотація: визначення та приклади.
9. Лінгвокультурний код: визначення, види, приклади.
10. Лінгвокультурна компетенція перекладача: визначення та складники. Приклади.
11. Особливості перекладу слів «жалість, жаліти».
12. Особливості перекладу слів «хам, хамство, хамити».
13. Особливості перекладу слів « образа, образити».
14. Особливості перекладу слів «туга, тужити».
15. Актуальність вивчення ідентичності.
16. Ідентичність: проблематика визначення.
17. Міждисциплінарні підходи до визначення ідентичності.
18. Структура ідентичності.
19. Проблематика класифікації ідентичності.
20. Класифікація ідентичності: сучасний підхід.
21. Культура та ідентичність: культурна ідентичність.
22. Мова, культура, ідентичність: лінгвокультурна ідентичність.
23. Англійська ідентичність як лінгвокультурний гіперконцепт.
24. Дискурс та дискурс ідентичності.
25. Дискурс сучасної англійської ідентичності.
26. Основні риси сучасної англійської ідентичності в когнітивно-дискурсивному ракурсі.
27. Провідні ідентифікувальні ознаки сучасної англійської ідентичності в когнітивному ракурсі.
28. Провідні ідентифікувальні ознаки сучасної англійської ідентичності в дискурсивному ракурсі.
29. Емоційно-оцінний блок гіперконцепту АНГЛІЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ.
30. Ставлення англійців до своєї ідентичності: когнітивно-дискурсивне дослідження.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та періодичний контроль							Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Індивідуальне самостійне завдання	
T1	T2	T3	T4	T5	T6		

5	5	5	5	5	5	30	100
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 20			Контрольна робота за змістовим модулем 2 – 20				

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Матузкова О.П. Робоча програма навчальної дисципліни «Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності В11 Філологія. Освітньо-наукова програма: Філологія. Одеса: ОНУ, 2025. 12 с.

2. Матузкова О.П. Силабус навчальної дисципліни «Лінгвокультура і переклад в сучасному парадигмальному просторі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності В11 Філологія. Освітньо-наукова програма: Філологія. Одеса: ОНУ, 2025. 6 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. / Манакін В.М. Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. 284 с. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file>
2. Матузкова О.П. Лінгвокультура та переклад: монографія. / О.П.Матузкова. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 226 с.

Додаткова

1. Андрейчук Н.І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття: Монографія. / Андрейчук Н.І. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 280 с.
2. Демиденко О. П. Лінгвокультурні типи британців та українців у лінгвосеміотичному аспекті. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна.* 2016. Вип. 60. С. 28-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2016_60_13
3. Мартинюк А.П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. / Мартинюк А.П. Харків: Видавництво ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012. 194 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Веб-ресурс Academia. URL: <https://www.academia.edu>
2. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ukrayinska-peredplatni/>
3. Translation Journal. URL: <https://translationjournal.net>

